

METROPOLITNÍ OZVUČNÁ DESKA 2.4
12. 10. 2013

Kulaté stoly – SHRUTÍ

Stůl 1: Systém (Lidé, nástroje, procesy)

Stůl č. 1 moderoval Ing. arch. Jan Kasl, garant skupiny Struktura a správa města. Pracovní skupina navrhla do diskuze šest hlavních systémových aspektů řízení, které mají významný vliv na jeho fungování - koncepční plánování, fungování správních jednotek, vztahy uvnitř a mezi institucemi, vztahy navenek, ekonomické zázemí a vzájemný vztah prostorové a správní struktury města.

Shrnutí:

Účastníci jednali nad připraveným posterem "SYSTÉM" kde bylo od pracovní skupiny SaSM předběžně navrženo 6 subtémat k diskusi:

- vlastní systém správy města - plánování a řízení,
- vnitřní struktura a mechanismy fungování jednotek v systému – úřadů a institucí,
- vztahy mezi nimi uvnitř v rámci města,
- vztahy vně města – Stč. Kraj, ČR a Evropa,
- *feasibilita/proveditelnost celého systému, efektivita a náklady na správu, financování MČ, - optimalizace struktury správy vs. fyzická struktura města.*
 - *Některým účastníkům scházela formulovaná vize Prahy předcházející prioritním osám, jiní postrádají ve městě silnou autoritu nesoucí a realizující vizi, tvrdí, že městu schází jasná a prosaditelná hierarchizace kompetencí, aby město dokázalo realizovat celoměstské záměry tak, aniž by byla omezována lokální kompetence a odpovědnost MČ. Zaznělo varování před permanentní reformou a změnami, výzva ke stabilitě.*
 - *Správa města by tedy měla být smart (chytrá, inteligentní), důvěryhodná, spravedlivá, přátelská ale důsledná, stabilní a předvídatelná, podporující tvořivost a především participativní.*
 - *Pro ztotožnění se obyvatel je užitečná vizualizace vize v prostorovém průmětu – v proměně hmotného prostředí.*

1/ Koncepční plánování a vize

Prvním diskutovaným tématem bylo koncepční plánování a řízení města i městských částí ve smyslu chytré, realistické a proaktivní správy. Odpovídá systém řízení města reálným podmínkám života v Praze v 21. století? Je reálné a možné reorganizovat tento systém? Lze město řídit spravedlivě, chytře a proaktivně?

V Praze působí velké množství aktérů lokálního a regionálního rozvoje. Jedná se o instituce veřejné správy na úrovni HMP a MČ, na ně napojené příspěvkové organizace, státní organizace, ekonomické subjekty a neziskové organizace. Chybí zde však funkční systém komunikace a řízení, který by umožňoval sdílení informací mezi subjekty v hierarchickém smyslu i mezi subjekty na stejné úrovni (Kasl). Nahodilé a nekomplexní rozhodování, má negativní důsledky na utváření města (Vacek). Koncepce rozvoje se přizpůsobují krátkodobým populistickým rozhodnutím a neodpovídají dlouhodobé logice rozvoje města. V této souvislosti byla zmíněna i připomínka, že by správa města měla umět prosadit některá důležitá rozhodnutí a klíčové cíle i s ohledem na nesouhlas partikulárních skupin občanů (Pechlát). Zejména účelové změny územního plánu ve prospěch individuálních zájmů znemožňují naplňování vytyčené koncepce rozvoje (Szentesiová).

Chybí pružné a účinné plánovací mechanismy, které by Prahu pomohly transformovat v obyvatelné a živé město, s kvalitním veřejným prostorem a architekturou. Navzdory velmi podrobnému a komplexnímu systému plánování a řízení není využito všech možností tohoto systému (například regulační plány, územní studie, plánovací smlouvy) pro kvalitní rozvoj města (Kasl).

Jedním ze zásadních problémů je oslabená pozice plánovací městské instituce - ÚRMu a malý respekt politiků vůči existujícím dokumentům (Melková). Většina z hostů desky vyjádřila také znepokojení nad minimální účastí politiků na MOZD, kde je poprvé diskuse nad aktualizací SP. Přítomnost politiků je nezbytná především v návrhové fázi, protože jsou těmi, kdo by měli daný dokument umět prosadit a využívat (Maier).

Smyslem setkání je otevřít diskuzi o vizi a budoucích prioritách města v návaznosti na již zformulované silné a slabé stránky Prahy. Účastníci se shodli na tom, že je z hlediska plánování města nutné určit priority a soustředit se na jejich rozvoj, a uvažovat komplexně - tj. v širších souvislostech. Praha v současnosti nemá jasně stanovené priority. Není tak schopna efektivně prosazovat hlavní rozvojové záměry a vést o nich diskuzi s dalšími relevantními partnery. Formulace priorit v rámci vize by měla předcházet dalším systémovým krokům a měla by být šířena do všech složek společnosti, aby se stala životaschopnou a odpovídala našim potřebám (Řehák).

Důležitý je zejména konsensus o potřebnosti změn a shodě na způsobech jejich řešení. Jednotlivé aktéry procesů je v českém prostředí třeba lépe propojit, tak aby byly jasně rozloženy kompetence, autorita a dlouhodobě stabilní prostředí. Zároveň je potřeba posilovat participaci obyvatel a neziskových organizací při tvorbě města (Havelka). Účastníci debaty se shodli na tom, že je důležité, aby se navrhované plány a programy zhmotnily do konkrétních výstupů a architektonických projektů. Také kvalitní vizuální reprezentace plánů, které jsou do jisté míry velice abstraktní může napomoci srozumitelnosti a pochopení ze strany odborné i široké veřejnosti (Kohout).

Zároveň by měla být vznikající vize dostatečně flexibilní, aby bylo možné plánovat v souladu s ní ve střednědobém časovém horizontu - tj. zhruba do roku 2020. Základní pilíře plánu by však měly zůstat stabilní, jiné by se měly obměňovat v čase (Kašpar).

2/ Vztahy uvnitř a mezi institucemi

Dalším diskutovaným tématem byly **vnitřní mechanismy fungování městských úřadů a institucí**, v rámci kterých by měly být jasně vymezeny zodpovědnosti a kompetence na odpovídající úrovni rozhodovacího procesu. Jako jeden z hlavních problémů byla všemi identifikována fragmentace rozhodování a rezortizace. Jednotlivé instituce dostatečně nespolupracují, obdobně fungují i městské části, které se spíše se vymezují proti sobě i městu. Chybí pocit sounáležitosti, společný cíl (Kubiš). Měli bychom být proto schopni formulovat takovou vizi města, která by umožňovala jednotlivým aktérům a institucím sebeidentifikaci a byla všeobecně sdílená (Řehák).

Správa by zároveň měla důrazně dbát na to, aby průběžně získávala zpětnou vazbu, s čímž souvisí i důraz na pravidelné vyhodnocování kontrolních mechanismů. Tento aspekt řízení lze vnímat na dvou úrovních - řízení systému (vymezení pravomocí a odpovědnosti) a jeho naplňování (implementace navržených řešení). Při tom je důležité znát konkrétní a fyzické osoby, které jsou odpovědné za chod institucí (Hnilička). Prof. Havelka na příkladu z Německa poukázal na skutečnost, že je důležitá osobní zodpovědnost, ke které se při nástupu do zaměstnání zavazují úředníci při výkonu svého povolání. Marek Zděradíčka upozornil na to, že je potřeba usilovat o dlouhodobě stabilní a čitelné prostředí, ve kterém mohou lidé snadno zjistit, kde mají řešit určitý problém a kde rozlišit kompetence úřadů a institucí.

Rozvoj města je závislý na intenzitě a efektivitě komunikace mezi institucemi města, neziskovými organizacemi, podnikatelskou sférou a dalšími aktéry rozvoje, včetně veřejnosti. Tato komunikace není dlouhodobě ze strany města systematicky podporována a rozvíjena (Kasl). Namísto toho přetrvávají snahy stavět obyvatele před již učiněná rozhodnutí, které dále posilují konfrontační postoje ze strany veřejnosti. Míra zapojení veřejnosti, občanských iniciativ i podnikatelských subjektů do veřejné diskuze je v Praze velmi nízká a obyvatelé nejsou pozitivně motivováni k účasti na věcech veřejných. Problémem je pak zejména nedůvěra - a to jak ve vztahu k úředníkům, tak ve vztahu k politikům.

3/ Fungování správních jednotek

Správní členění města by mělo odpovídat přirozeným ohniskům aktivit, činností, energií a fyzické podobě města. Lze skloubit počet městských částí a jejich kompetence, aniž by to blokovalo celkový rozvoj města (Jaroš)? Jak lépe zapojit obyvatele do procesu participace (Havelka)? Debatující se shodli na tom, že v současnosti negarantuje rozdělení města na 22 správních obvodů a 57 městských částí díky nefungujícímu metodickému vedení a nerovnoměrnému materiálnímu a personálnímu vybavení jednotnou (názorově soudržnou, dobře fungující) a kvalitní veřejnou správu. Problematická je zejména identifikace s těmi městskými částmi, které byly vytvořeny uměle bez návaznosti na přirozenou prostorovou strukturu města (Szentesioná). Někteří vyjádřili obavu, že je reforma stávající správy politicky obtížně průchodný a složitý proces, proto je třeba spíše pracovat v rámci stávajícího systému a snažit se jej postupně modifikovat (Kohout). Důležitá tak může být spíše identifikace s lokalitou, kde žijí (Kašpar). Významnou roli v tomto procesu sebeidentifikace s místem může mít také kulturní koordinátor, který by měl být zprostředkovatelem komunikace a koordinace aktivit mezi veřejností, neziskovou sférou a městskými částmi - potažmo i městem (Kašpar). Způsobem jak posilovat živé město je budovat a kultivovat místní i městské sociální sítě a zaměřit se na posilování participace a zapojování obyvatel na lokální úrovni (Havelka). V této souvislosti byl zmíněn rozvoj aktivit na předměstích Prahy a naopak "chládnutí" historického centra města, které bývá vnímáno spíše jako břemeno, což mnohdy může znemožňovat plnohodnotný život (Havelka). Několikrát byla zmíněna lepší schopnost malých městských částí zapojit obyvatele a rychleji reagovat na podněty z centra (Hainc). Městské části by ale neměly mít právo veta (Jaroš).

4/ Vnější vztahy

Neméně podstatné jsou i **vnější vztahy města** - resp. vztah Prahy vůči krajům, zejména Středočeskému kraji a ústředním orgánům ČR a EU. Hlavní město nemá nástroje jak ovlivnit rozvoj území za svými administrativními hranicemi. Nedostatečně plánovací propojení se Středočeským krajem je hlavní problém. Změnu může avizovat nedávno podepsané Memorandum o spolupráci s prioritami - regionální školství, doprava a protipovodňová opatření (Bučková). Tato témata jsou koncipována s ohledem na požadavky integrovaných územních investic z evropských fondů (ITT).

Na úrovni státu chybí dostatečná podpora a zájem o investice v metropoli. V této souvislosti je třeba uvažovat zejména nad tím, co by mělo regulovat město a co stát (Kunovský). Role státu při podpoře aktivit hlavního města byla vyhodnocena jako nedostatečná, přesto, že právě Praha se významně podílí na celkovém HDP ČR.

V širším měřítku, a to i navzdory dobré geografické poloze, Praha nedostatečně dbá na posilování svojí pozice a vazeb v rámci evropského a středoevropského prostoru (Kasl). Je třeba posilovat evropské vazby, sociální, dopravní a infrastrukturní propojení - velký problémem je postupná izolace Prahy v rámci dopravních koridorů, zbývá už jen spojení trase Berlín-Vídeň. Při tvorbě strategického plánu by měly být také dostatečně zohledněny agendy a strategie EU (Bučková).

Zároveň byla zmíněna i nedostatečná informovanost občanů o tom, co se ve městě děje. Vít Masare z iniciativy Autořmat zmínil rozdíl mezi tím, jakým způsobem informuje město o projektech, které jsou realizované a naproti tomu o těch, které teprve plánuje. Kritizována byla nedostatečně přehledná strukturace či absence podstatných a relevantních informací. Bylo zmíněno také nebezpečí manipulace s informacemi, ke kterému může přispět i přílišné množství dat a záměrné prodlužování doby jejich zveřejnění (Maier). Správa města by měla dbát na srozumitelnou komunikaci s veřejností a měla by být schopná rychle reagovat na podněty ze strany občanů a institucí.

5/ Ekonomické zázemí a proveditelnost

Podstatným rysem dobré správy je plánování s ohledem na finanční proveditelnost, která je spojená s důvěrou a zodpovědností ze strany města i stakeholderů. Znamená schopnost vyhodnotit, zda je možné plánované akce a projekty zrealizovat. Cílem je zefektivnit chod veřejné správy, lépe rozvrhnout kompetence a náklady městských částí při financování chodu města.

Město nemá instituci zabývající se rozvojovou politikou (městský developer), nedokáže vystupovat koncepčně prosazovat svoje zájmy v území (Hnilička). V jednání s ostatními partnery není město schopné garantovat rozvoj a vývoj území (Körner). Chybí efektivní institucionální vazby mezi strategickými, územními záměry a plány, a prodejem městských pozemků (Kasl). V případě správy pozemků nemá město přehled o tom, které pozemky by mohlo využívat, protože se správce pozemků dbá pouze na konkrétní zájmy (Kubiš). Ze strany města je třeba lépe a důsledněji definovat pravidla a regulaci, ze strany investorů potom vyžadovat informace o tom, co jejich aktivity přináší městu (Kunovský).

Město musí být schopné rozlišit, která agenda je důležitá a vyžaduje investice (Kunovský). V tomto ohledu byla zdůrazněna potřeba rozlišovat u městských investic ty, které jsou nutné, okamžité a ty, které přináší zisk v dlouhodobém časovém horizontu nebo nepřímo. Dobrým příkladem je Highline v New Yorku - jeden investovaný dolar se městu vrátil trojnásobně. Jde o proaktivní přístup. Rozumnou investicí např. do sociálně problematických oblastí je možné zamezit problémům a hrozbám, které by byly v budoucnosti neřešitelné nebo řešitelné s velkými náklady (Hnilička).

Praha může v globální soutěži uspět, pouze pokud bude stavět na kreativě a schopnostech svých obyvatel a investovat do jejich kompetencí. Praha dosud nevyužívá strategického potenciálu vzdělávání pro růst kulturního a sociálního kapitálu města (Kašpar). Navzdory vyšší vzdělanosti pražské populace není využit potenciál koncentrace vzdělávacích a výzkumných institucí pro propojení výzkumu, vzdělávání a požadavků trhu práce a celkovou dynamiku inovace a neformálních sítí. Město se nevěnuje své propagaci, reprezentaci Prahy a proaktivnímu investičnímu přístupu - jako nedostatečná byla vyhodnocena zejména péče o zahraniční investory (Kunovský).

6/ Prostorová struktura

Správa města by měla rozvíjet **nástroje a mechanismy**, které by umožnily **stimulovat rozvoj** fyzické struktury města (prostředí). Jak propsat život města v MČ do struktury řízení a sladit tyto dvě roviny? Jak hierarchizovat městská centra, tak abychom mohli v rámci omezeného rozpočtu města efektivně podporovat a iniciovat rozvoj aktivit v nich? Schází systematický rozvoj potenciálu lokálních center aktivit, stejně jako není podporována celoměstská struktura soudržnosti. Cílem rozvoje přirozených jader aktivit není oslabování centra, ale podpora a doplnění struktury celé hierarchie subcenter města a jejich zatraktivnění. Výsledkem výše uvedeného vývoje včetně nedostatečných legislativních nástrojů je rostoucí ohrožení některých lokalit, především centra města, rychle se šířícími se sociopatologickými jevy. V jejich důsledku se snižuje v těchto lokalitách kvalita života a dochází k jejich vylidňování, místo již v Evropě fungujícího trendu růstu oblíbenosti kompaktního města.

Město nevytváří předpoklady pro svou dobrou prostupnost a dostupnost husté sítě cílů (město krátkých vzdáleností) a tvoří fyzické i mentální bariéry, v nichž dominuje řešení dopravních problémů, a to i na úkor obyvatelnosti města (Cach).

Stůl č. 2 – Práce

Shrnutí

Hlavní téma druhého diskusního stolu, zaměřeného na ekonomický rozvoj města, byla především problematika nedostatečné podpory investic. Debatující se shodli, že vedení města jeví malý zájem o investory a podnikatele, s tím také souvisí i nedostatečná prezentace Prahy jako investičního cíle.

Mezi nejdůležitějšími východiský pro návrh strategie byly uvedeny:

- *vytvoření marketingového oddělení, které bude mít za úkol prezentovat pražské investiční prostředí, bude znát jeho připravenost, předávat informace podnikatelům a investorům;*
- *budování značky Prahy jako příznivého podnikatelského prostředí;*
- *nutnost zkvalitnění dopravního propojení Prahy – rozvoj letiště a jeho napojení na centrum města;*
- *podpora turismu (nejen zahraničního) spojená s rozšířením témat a lokalit zájmu.*

Stůl č. 2 moderovali: Radek Špicar, Jana Chvalková a Petr Návrat.

Pražské investiční prostředí – podmínka ekonomického rozvoje

Praha na tom není z ekonomického pohledu tak špatně, ale „žije“ z podstaty. Ve chvíli, kdy se rozvoji pomůže, jak už institucionálně či jinak, pak bude potenciál Prahy využíván více a mohly by se eliminovat i některé slabé stránky. Dobrým příkladem je „restart“ Brna po ekonomické krizi. Praha nemá oficiálního zástupce, který by se staral o to, jak se tu podniká, jaké mají firmy potřeby a nesnaží se jim vycházet vstříc. To v době velké globální konkurence, kdy města bojují o pracovní sílu, o firmy a investory, není dlouhodobě udržitelné (Špicar). Praha má historicky nejhorší lobbying v tomto státě, za Prahu nikdy nikdo neloboval. Praha potřebuje tým lidí, který za ni bude lobovat a to se pak zákonitě musí projevit ve veřejných financích, v ekonomice (Nouza). Identita a síla Prahy jsou zřejmé, její instituce ale vystupují jako „české“ - to je potřeba změnit. Současně je potřeba překlenout hledisko provozních problémů a soustředit se na úkoly střednědobého horizontu (Mejstřík). Město věnuje malé kapacity na inovační strategie, odbornost a nasazení lidí je převážně ze strany externistů, není zde žádný stálý tým, který by se problematice věnoval, a který by byl kontinuálně zaměřen na rozvoj v této oblasti. Praha musí dát navenek jasnou zprávu o tom, co chce dělat a na co se chce zaměřit.

Je třeba budovat kapacity úředníků, podporovat v nich kreativitu a vzdělávat je (Návrat). Zástupci velkých firem působících na území Prahy, detekovali nezáměr ze strany města o jejich činnosti, neznají pražskou investiční vizi a jen doufají v její dlouhodobější charakter (Chvalková).

Praha si nedostatek v této oblasti uvědomuje a hodlá v nejbližší době komunikaci s investory institucionalizovat. Styk politiků s firmami ovšem může být vnímaný jako kontroverzní, proto by bylo lepší, kdyby politická reprezentace města jednala se zástupným orgánem – svazem investorů (Hudeček).

Prostorové kapacity Prahy a jejich využití

Jak se propisuje strategický plán do územního plánu? V Praze probíhá konverze nevyužívaných ploch pro výrobu na jiné funkce, tato konverze však nepočítá s tím, že by tyto plochy měly být využity v oblastech inovace, jiného typu výroby nebo produkce – většinou se jedná o konverze na obytnou či administrativní funkci. Plochy, které jsou vhodné jako ekonomické zázemí města, je čím dál tím méně. Tak se může stát, že ve chvíli, kdy se podaří vzbudit zájem investorů, nebude mít Praha plochy, kam je umístit. Je proto nutné s těmito prostory uvážlivě šetřit a ne je

využívat k účelům, které mohou naplnit jiné lokality města. Investoři se často umísťují za hranici Prahy. Tento jev je způsoben špatnou dotační politikou. Nová inovační centra se umísťují za hranice Prahy z důvodu, že Praha jako město na dotaci nedosáhne (Špicar). Z diskuze mezi prorektory vysokých škol vyplynulo, že je velká škoda nemožnosti využívání rozvojových ploch kolem kampusů na rozvoj inovačních nebo výzkumných center. Konkrétní plochy dostaly jiný význam bez toho, aby to někdo s vysokými školami diskutoval (Návrat). O investice se bojuje globálně a u velkých měst se jedná převážně o náplni finančních, právních a jiných služeb. Těžký průmysl a průmysl obecně do velkých měst nepřichází. Ale tato problematika lze ovlivňovat měkkou formou – motivací. Například podporou rodičů a dětí ke studiu technických oborů a následnou nabídkou investorům vzdělané pracovní síly (Špicar).

Řešením nejen problematiky využívání ploch za hranicemi Prahy pro investice je připravovaný ITI program. Oproti programu z 19. století by programem Prahy pro 21. století měla být „malá Praha“. Praha by měla odevzdat 50 % svého území Středočeskému kraji a v tu chvíli s ním navázat úzkou spolupráci v plánování (Koucký). Je zde také možnost regenerace území ze spodu, např. poskytnout dlouhodobě nevyužívané městské objekty malým firmám, jako startovní podporu (Zavřel). V případě, kdy v tomto ohledu selhává veřejný sektor, měl by nastoupit sektor soukromí. Příkladem je objekt Telefoniky na Václavském náměstí (Špicar).

Investice Prahy – prioritní projekty

Z přednášky pana Zdeňka Tůmy, který nedávno představoval na URMu pražský rozpočet vyplynulo, že kvůli množství závazků (investičních a následně i provozních), které Praha má, nebude jednoduché odbourat dluh města. Ze skupiny ekonomického rozvoje plyne doporučení: dluh je nutné snižovat, ale ne dramaticky, aby to nezastavilo důležité a finančně efektivní strategické projekty (Špicar). Současně s nárůstem dluhu vlivem některých staveb vzniknou i náklady provozní. Navíc klesají příjmy – snižuje se výběr daní - klesá alokace pro Prahu. Praha však může optimalizovat mandatorní výdaje. V některých oblastech, jako je třeba školství, si to ale nemůže dovolit. Nabízí se regulérní debata o zvýšení daně z nemovitosti, zavedení a zvýšení poplatků za služby. Co se týká investic do staveb, Praha připravuje tzv. metropolitní strategické projekty (pracovní název), které se týkají rozvoje oblasti kolem letiště, spolupráce s vysokými školami, kolejová doprava atd. Nové programovací období nabízí velký potenciál financování rozvojových projektů a Praha se bude snažit hrát velkou roli v segmentu ITI (Ctibor). Investovat je současně potřeba také do lidského potenciálu. Mělo by se přejít od sektorálního plánování na investování do místa. Klíčovým faktorem pro evropské fondy je institucionální kapacita místa (Maier).

Sociální stratifikace

V ČR se za 20 let nezdařil žádný projekt PPP, tato situace nepomáhá některým investičním procesům. Dobrovolně jsme se vzdali této cesty. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru často vyústí v katastrofu. Neumíme vést státní správu v nastavování podmínek pro podnikání (Mejstřík).

Praha má na svém území umístěny významné útvary a velmi bohaté organizace a přesto si všechno financuje sama. Podniky by se i rádi podílely na spolufinancování, ale nikdo to po nich nechce, nikdo jim nenabídl spolupráci (Chvalková). Velkou slabou stránkou Prahy je integrace cizinců do pracovních procesů. Potenciální hrozbu také představuje nedostupnost bydlení pro sociálně slabší skupiny. Azylová a integrační politika ČR není dobrá, nový cizinecký zákon situaci nezlepšil. Problém je celostátní. Praha má tři velká integrační centra, tam je samozřejmě možnost zlepšování služeb, možná i financování. Co se týká sociální stratifikace, tak v rámci ekonomické skupiny byly identifikovány rizikové okruhy a to školství, platy učitelů a zvyšující se podíl lidí v důchodovém věku. V ČR nefunguje výstavba nájemních bytů na komerční bázi, to

znamená, nemáme takové druhy financování, které by umožnily dlouhodobější splácení bytů, tak jak to mají všude v Holandsku, Rakousku a v jiných zemích, kde mají kapitál investovaný do této sféry po desetiletí. Obecně ale platí, že deregulace nájmu vedla ke snížení tržních nájmu v Praze (Ctibor). V New Yorku mají dané množství metrů, které může developer zrealizovat na dané parcele. Pokud však postaví určité množství sociálních bytů, může pak i navýšit počet „komerčních“ metrů. Toto je jeden z možných kroků, jak předcházet sociální segregaci (Hnilička). Je tu i oblast zaměstnávání handicapovaných. Nejméně pozic pro postižené osoby poskytuje Praha. A to i přesto že jsou to velice schopní, vzdělaní lidé, nejsou na tyto pozice obsazováni. Nehledě na skutečnost, že městské úřady mají bezbariérový přístup (Mejstřík). Vídeň je dobrý příklad, jakým způsobem pracovat s podporou zaměstnanosti. I cizinci, který se prokáže, že je ve Vídni zaměstnán, je bezplatně nabídnuta mateřská školka pro jeho děti. Město jedná s investory i zaměstnanci ve 14 světových jazycích a touto svou otevřeností se také prezentuje (Hnilička).

Cestovní ruch a značka Praha

Praha má značku historického města a místa, kde se točí filmy. Bohužel není v povědomí světa zapsána jako znalostní a businessový „hub“, i přesto že potenciál tu je (Špicar). Z hlediska turistiky je opět značka Praha mnohem silnější než značka ČR. Problém turistiky v Praze je také ten, že se koncentruje na příliš malé území. Snahou je nabídnout i jiné lokality zájmu, než je historické centrum města. Praha by současně měla být vstupní branou pro návštěvníky celé republiky (Chvalkovská).

V souvislosti s turistickým ruchem je Praha, oproti zbytku republiky mimo jiné výjimečná tím, že má mezistátní letiště. Je však nutné vylepšit jeho spojení s městem, aby bylo možné navštívit centrum i během čekání na přestup. (Körner). Rozvoj letiště je mimo jiné jedním ze strategických prioritních projektů, Praha se chce ujmout iniciační role koordinátora. Mimochodem v oblasti letiště je velký potenciál rozvojových ploch, který kontroluje veřejný sektor. Je to projekt, který se týká také města Kladna a technických univerzit (Ctibor). Účastníci diskuze se shodli na tom, že by Praha měla dbát na propagaci města a podporu turismu také formou jednoduchého navigačního systému (plánků města ve více měřítcích, propagačních materiálů ve světových jazycích, aktualizace návštěvnických webových stránek atd.).

Stůl č. 3 – Prostředí

Cílem diskuse byl vznik podmětů. Téma prostředí je široké, diskuze se zaměřila na témata:

- 1) **Doprava, dopravní infrastruktura a pohyb po městě.**
- 2) **Tvář města – veřejný prostor a architektura**
- 3) **Vybydlování centra města a vyprazdňování parteru**
- 4) **Současnost a budoucnost sídlišť**

Doprava, dopravní infrastruktura a pohyb po městě.

Účastníci diskuse se shodli na tom, že nejde jen o dopravu, ale o samotný pohyb (přemísťování) ve městě (mobilitu). Pohyb přirozeně provází život a díky němu lidé mohou vnímat urbánní strukturu. Struktura města by měla být hierarchicky nadřazená dopravní infrastruktuře. Ta má mnoho forem a tvoří komplexní diverzifikovaný systém dopravní infrastruktury (osobní doprava, veřejná doprava, nákladní doprava, doprava v klidu...).

K tomuto systému bychom měli přistupovat jako k celku. Jednotlivé formy by měli obsluhovat a propojovat části města a být v rovnováze (harmonii). Infrastruktura by se měla lépe chovat k veřejnému prostředí města a zároveň i k životnímu prostředí obecně.

Negativní jevy provázající dopravu (hluk, prach, atd.), by měli být systematicky odstraňovány.

Současná dopravní infrastruktura často vytváří bariéry, které by měly být zprostředkovány.

Řadu problémů, které řešíme na úrovni infrastruktury bychom měli řešit již při zakládání městské struktury. Hierarchie řešení se otočila, strukturu vytváří dopravní infrastruktura. Pokud mám dobře založený urbanismus, ekonomickou a kulturní strukturu tak bude dobře fungovat i dopravní infrastruktura.

Při navrhování nové a optimalizaci současné dopravní infrastruktury bychom se měli vrátit k přirozenějšímu řešení dopravních opatření, řešení města a navrhovat v rámci širší koncepce rozvoje. Cílem dnešních velkých infrastrukturních staveb není přínos pro město, ale jejich samotná stavba. Proti tomuto trendu jde koncept SMART CITIES, který je o harmonizaci jednotlivých prvků městského inženýrství. V praxi to znamená, že bychom neměli stavět metro uprostřed pole.

Rozpočty při realizaci dopravních staveb by měli být optimalizované z hlediska poměru ceny a výkonu, například realizovat více menších systematických zásahů než jeden nebo dva strategické zásahy velkých měřítek, které mohou být kontroverzní a dlouhodobě zatěžují rozpočet města. Důležitým dokumentem pro správný přístup k infrastruktuře je udržitelný plán mobility, který je například v Německu podmínkou pro financování z grantů.

Základním a nejšetrnějším způsobem individuální dopravy je chůze. Chodci jsou pro město důležití, protože bez nich veřejný prostor v podstatě neexistuje. Město by mělo vytvářet a aktivně nabízet schůdné cesty. Chodci ve městě jsou citliví na konkrétní řešení cest, které by mělo být bezbariérové. V současnosti jsou často špatně umístované přechody na křižovatkách, průchodu je bráněno nesmyslným zábradlím, které vzniká na základě technických norem. Pro zkvalitnění pěších cest by měl být zpracován generel pěších cest v Praze. Při diskuzích mezi odborníky na infrastrukturu často téma chůze jako druhu mobility úplně chybí.

Veřejná doprava je potenciální iniciátor rozvoje a měla by být přirozenou součástí současných i navrhovaných městských struktur, měla by mít přesah do příměstské regionální železnice a rozvážet klienty skrz město bez ohledu na formu.

Povrchová veřejná doprava přirozeně stimuluje veřejný prostor a vytváří pozitivní a bohaté vjemy uživatelům a novou vrstvu pro město. Řešení systému veřejné dopravy je v Praze zanedbané, jdeme opačnou cestou než okolní státy Evropy. Veřejná doprava má u veřejnosti stále negativní image.

Dobrym příkladem řešení jsou systémy v Německých městech (Mnichov, Frankfurt nad

Mohanem, Karlsruhe) a Švýcarských městech (Zurich).

Obecně musí být téma dopravy, mobility a dopravní infrastruktury více komunikováno s veřejností, která jej často stále vnímá pouze jako „automobilismus“.

V rámci tématu dopravy hrají také důležitou roli sociálně antropologické aspekty. Automobil postupně ztrácí smysl jako symbol sociálního statutu.

Tvář města – veřejný prostor a architektura

Téma veřejného prostoru začíná dříve než u designu a architektury. Je přirozenou součástí každodenního života ve městě a promítají se do něj vztahy ve společnosti. Kvalita veřejného prostoru závisí na ochotě jej sdílet a na aktivitách lidí, kteří jej užívají.

Kvalita veřejného prostoru ovlivňuje ceny bydlení v okolí. U překupovaných bytů je cena podstatně ovlivněná kvalitou okolí a veřejného prostoru. U nových bytů mají zájemci o byty jiné priority. K tomuto tématu bylo poznamenáno, že nové byty vznikají od anonymních stavitelů pro anonymní obyvatele, kteří nevnímají život ve městě jako důležitý faktor při nákupu bytu. V rámci diskuze uvedla paní architektka Melková příklad Karlova náměstí, které reprezentuje nový přístup k realizaci úprav veřejných prostor. Na realizaci nové vize fungování takto rozlehlého náměstí není dostatek zdrojů a proto se při úpravě soustředí na vyřešení hlavních problémů a tvorbě přidané hodnoty. Realizace je připojena k úpravě technické infrastruktury a proběhne ve dvou etapách. Samotné provedení je napojené na úpravu infrastruktury. Obecně lze v rámci infrastrukturních úprav přidat i novou hodnotu pro veřejný prostor.

Vybydlování centra města a vyprazdňování parteru

Aktuálním tématem je prohlubující se vylidňování historického jádra Prahy.

Kvalitně fungující území vyžaduje stále obyvatele, kteří budou mít ke svému bydlišti vztah a budou ho aktivně využívat. V současnosti je hustota obyvatel v historickém jádru Prahy na úrovni padesáti stálých obyvatel na hektar. Dle studie Pavla Hniličky je pro ekonomickou soběstačnost nutné mít v obydlení území minimálně tři sta obyvatel na hektar. Proto je nutné hledat cesty jak vylidněná území znovu obydlet. Město by v rámci své politiky mělo být schopno s tímto problémem pracovat, děje se přesný opak, v rámci komerčních zájmů Praha 1 prodává domy s trvalými obyvateli.

S tímto fenoménem je spojené i vyprazdňování obchodního parteru. Jedním z důvodů je výstavba velkých komerčních center, ve kterých je soustředěn obchod a jsou často umístěny až na periferii města. Ty ve svém okolí většinou nevytváří žádný veřejný prostor. Otázkou je, zda se společnost přizpůsobila nabídce nebo charakter těchto objektů odpovídá požadavkům současné společnosti, tedy zda obchodní centra nenabízejí komfortnější prostředí než město samotné. V soukromé analýze architekt Sedlák porovnal délku obchodního parter významných ulic města s parterem obchodních center, výsledkem je poměr 6,7 km (město) : 4,5 km (obchodní centra). Otázkou v diskusi bylo, zda by neměla vzniknout regulace těchto staveb dle zahraničních vzorů. V Německu existuje regulace určitých provozů, které přitahují negativní jevy (např. hery) a podporují obchodníky v parteru města a tím zajišťují život ve městě. Taková regulace může vzniknout pouze za předpokladu kvalitní režie. V té hraje roli obec komunita a náklady. Při revitalizaci některých městských center v Holandsku vznikl za spolupráce soukromého a veřejného sektoru scénář (koncept) jak by měl fungovat člověk ve veřejném prostoru. Tomuto scénáři se následovně podřizují jednotlivé zásahy. Díky takovému scénáři může být zachován a dále rozvíjen určitý charakter města.

Současnost a budoucnost sídlišť

Současný stav sídlišť v Praze je výsledkem několika chyb, které města (samospráva) udělala v

posledních letech. První chybou byla restituce veřejných ploch na sídlišti, druhou chybou byla privatizace nerekonstruovaných bytů a poslední a největší chybou byla stigmatizace sídlišť v druhé polovině devadesátých let. Město je ve správě svého majetku většinou pasivní, nebo s ním pouze obchoduje.

V devadesátých letech se sídlišti zabývalo spousta architektů, ale dopad těchto studií byl minimální. V konečném důsledku neexistovala žádná nebo minimální regulace a o realizaci rozhodovala pouze nejnížší nabízená cena.

Prvním krokem k řešení problému sídlišť je destigmatizace jejich prostředí. Sídliště jsou speciální části měst, kde není potřeba hledat kvality jiných míst. Je potřeba přiznat jejich kvality a podporovat jejich rozvoj. Není možné hledat charakter historického centra na panelovém sídlišti, nebo se jej k němu snažit přiblížit například úpravou fasád.

Další navrhované kroky jsou postupné připojení sídlišť k městu a kultivace jejich veřejných prostor a podpora oživení parteru domů v rámci hlavních komunikačních os, dobrým příkladem může být úprava parteru na sídlišti Řepy nebo Brno Nový Lískovec. V dalších fázích revitalizačních programů bychom se měli více zaměřit na kvalitu provedení a méně na nejnížší pořizovací cenu.

Stůl č. 4 – Lidé

Čtvrtý diskuzní stůl byl tematicky zaměřen na kvalitu života lidí ve městě, která by měla být jedním z hlavních úhlů pohledu na připravovanou městskou strategii. Moderátorem diskuze byl Ivan Gabal, garant pracovní skupiny Sociální koheze.

Shrnutí

Diskutující se shodli, že v uplynulých dvou dekádách nebyla problematika rozvoje sociálního kapitálu věnována téměř žádná pozornost. Samotná analýza skrytých problémů přitom může představovat výrazný katarzní bod. Řada jevů může být silnou i slabou stránkou zároveň a tyto odlišné pohledy nelze přehlížet.

Mezi nejdůležitějšími východisky pro návrh strategie byly uvedeny:

- zachování sociální bezbariérovosti a dostupnosti města, které se ale nevylučují s prolínáním stejnorodých i různorodých čtvrtí;
- potřeba rozlišovat stabilizované oblasti od míst či agend, která vyžadují změnu;
- nastavení vhodných nástrojů (například určitá forma městské daně) zejména v historickém centru, kde dochází k nadměrné komercializaci a soustředění sociálně patologických jevů;
- za vytváření města nejsou zodpovědní jen architekti a urbanisté, významná je participace všech obyvatel.

Potřeba stability i změny

Připravovaná aktualizace strategického plánu se má soustředit na rozvoj lidského kapitálu; v minulosti byla tato oblast málo zdůrazňována, strategická podpora směřovala především do velkých investičních akcí. Mimo jiné i s ohledem na stav rozpočtu není tento trend nadále udržitelný. V otázce rozvoje je třeba klást důraz na komplexnost potřeb města jako živoucího organismu. Řada oblastí je specifická, vyžaduje vytvořit podmínky pro stabilizaci městské struktury a zabránění neustálým změnám. Dilema mezi zklidněním vývoje a razantními změnami nelze vyslovit paušálně pro celé území města; jsou oblasti, která transformaci vyžadují, stejně jako plochy, v nichž je důležité zachování současného stavu. Rozvoj by tedy neměl být extenzivním růstem, jeho agenda musí být strukturovaná. Řečeno medicínskou metaforou, Praha potřebuje léčbu identifikovaných nemocí a otužování pro případ příštích krizí. Prezentované výsledky dosavadní analýzy ukazovaly jak provozní problémy města, tak i větší výzvy a potenciální rizika, před nimiž Praha stojí. Právě v posledně jmenovaných případech potřebujeme nalézat radikální řešení.

Město vzestupu či poklesu?

Vážnou úvahu lze vést na téma, zda rozvojové tendence nastartované počátkem 90. let již nejsou vyčerpány a zda již v některých oblastech nedochází k poklesu. Praha ztrácí roli hybatele. Například v Ostravě, která je všeobecně přijímaná jako problematické město, přitom v současnosti vzniká intenzivní kreativní prostředí.

Otázkou je, zda Praha nepotřebuje projít otřesem, který by pomohl pozitivní změně a společenskému oživení. Není tím myšlen scénář ekonomické či přírodní katastrofy, ale událost, která by obrátila zažitá stereotypy. Jako jeden z možných otřesů, který již probíhá, byla zmíněna stavba tunelového komplexu Blanka, se svými důsledky pro rozpočet i prostorový zásah do struktury města. Přitom je důležité všimnout si adaptability obyvatel, kteří se degradovanému prostředí bez větších protestů přizpůsobují. Všeobecná tolerance k protiprávnímu chování,

jakým je například stání aut na chodníku, je dalším příkladem nedostatečné reakce společnosti. Strategický plán by měl kvalitní analýzou popsat tyto jevy; sám tak může působit jako katarzní bod.

Vzdělání

Praha má významný rozvojový potenciál ve vysokém školství. Koncentruje se zde 40 % vysokoškolských studentů a 60 % výzkumných výsledků celého státu. Problémem je dislokace nově vznikajících výzkumných institucí mimo území hlavního města; tomuto trendu by vedení města mělo vytvořit protiváhu. Město by mělo být iniciátorem kvality ve vzdělávání. Povaze našeho vysokého školství neodpovídá budování kampusů na okraji města, je třeba podporovat a rozvíjet existující zázemí vysokých škol v městském centru. Otázkou zůstává, jakým způsobem se může projevit rozdíl mezi technickými obory, u nichž se dnes již hlavní ohniska výzkumu soustředí v zahraničí, a například uměleckými směry, pro které je "laboratoří" samotný život v ulicích... Umělecká kreativita je vůči systému rezistentní a prostor pro její projevy si umělec najde i v nepříznivých podmínkách.

Kultura

Téma lidé je úzce spojeno s problematikou kultury, kterou rovněž nelze poměřovat pouze ekonomickými kritérii. Pod pojmem kultura je přitom nutné vnímat nejen zařízení celoměstského významu, ale také lokální projevy neinstitucionalizovaných forem. Při přípravě analýz bylo zjištěno, že právě v této oblasti je největší nedostatek objektivních dat. Investice do kultury nemusejí znamenat vytváření nových kapacit, v mnoha případech lze využívat stávající potenciál. Příkladem může být projekt podporující veřejný prostor ve veřejných institucích.

Centrum Prahy

Jednou z nejzávažnějších zátěží, nově vzniklých po roce 1990, je způsob užívání historického centra města. Otázku jeho nadměrné komercializace je nutné prosadit jako celospolečenské diskuzní téma. Orientací na turismus došlo k podstatnému vylidnění centra, v němž se v důsledku toho koncentrují sociálně patologické jevy, zejména hazard a prostituce. Strategie musí zvažovat, zda namísto neúčinných regulací nenalézat jiné typy modernizace, které by vedly k podpoře rezidentního bydlení a oživení historického jádra. Současný stav je nepřírozený, v normálních poměrech společenství lidí využívá a sdílí veřejný prostor, v Praze probíhá "kolíkování claimů". Za využívání veřejného prostranství by mělo město od soukromých subjektů požadovat adekvátní protihodnotu, například formou městské daně. Obdobný princip vyžaduje rovněž citlivá otázka parkování v centru města. Spravedlivé nastavení degrese práv na parkování v ulicích centra je jedinou možností, jak omezit vjezd aut do vnitřní Prahy. Pro dnešní dobu je příznačná rezignace na politická kroky a odvolávání se na administrativní rozhodnutí. Nezbytná je jasná politická formulace ve prospěch určitého žádoucího typu prostředí – například na Královské cestě, kde bez odmítnutí současného stavu nelze očekávat změnu.

Sociální bezbariérovost a fluidita

Klíčovou výzvou strategie by mohla být formulace "integrace rozmanitosti". Cílem je, aby se všichni obyvatelé cítili v Praze doma, a to nejen majoritní populace, ale také usazující se cizinci. Sdílení pocitu domova je důležitý prvek prevence xenofobie. Město je cílem migrace vnitrostátní i zahraniční, mělo by umět s nově příchozími obyvateli pracovat. Jak promítat tyto aspekty do strategických dokumentů a do území? V Praze nelze aplikovat jeden úhel pohledu. Chybou by bylo mít město segregované i zcela homogenní. Měli bychom počítat s prolínáním, disperzí.

Bezbariérovost a fluidita je významnou stránkou Prahy; odlišuje ji od okolních velkoměst, jako je Berlín nebo Vídeň. Dynamika cizinců není zatím problematická, Praha je sociálně propustné město a umí se vyrovnávat s odlišnými pohledy. Zejména v některých městských částech ale dochází k výrazné proměně a město by mělo se změnou diverzity umět pozitivně pracovat. Je třeba vymáhat od nově příchozích jasné povinnosti a závazky a předcházet tím ekonomické destabilizaci.

I když se v Praze objevují náznaky cizineckých enkláv (jedinou důslednou lokalitou je tržnice SAPA, která je však ekonomického charakteru), nevznikají vyloučená ghetta. Pokud se jejich zárodky tvoří, máme o nich pouze náznakové informace – například se vyvíjejí některé segregované mateřské školky, nezřejmé jsou také obchodní vazby koncentrované v určitých lokalitách. Důležitá je komunikace s menšinami a znalost kulturních rozdílů.

K typologii migrace

Praha se nachází na geografickém rozhraní dvou odlišných typů migrace – blízkovýchodně-africké (typické pro západní Evropu) a oblasti ruskojazyčné a dálnovýchodní. Imigrační politika je založena převážně na ekonomické migraci, proto se v Praze neusazují velká rodová společenství, ale spíše jednotlivci či malé rodinné celky. Případná změna této politiky by mohla vyvolat velmi rychlý vznik vyloučených lokalit spojených s řadou sociálních problémů. Přicházející cizinci v současné době pocházejí především z bohatších skupin, což dává dobré předpoklady k tomu, aby se usazovali trvale a zapojili se aktivně do společenství.

Problémem je legislativa, která komplikuje a prodražuje příchod odborníků ze zahraničí. Pokud jsou příchozí zaměstnanci, vytváří se u nich migračním zákonem závislost na pracovní smlouvě. I proto je mezi cizinci nejvyšší podíl OSVČ. Žádoucí by bylo posílit identifikaci imigrantů se státem. Cizinecká agenda by měla být více delegována na městské části, které jsou schopny lépe podporovat a monitorovat zapojování přistěhovalých do lokálního společenství. V neposlední řadě byla mezi bariérami v integraci zmíněna korupce a nepřehlednost ekonomických vztahů.

Rizika migrace

Byla zmíněna ztráta židovské a německé identity v polovině 20. století, která zanechala ve společnosti hluboké důsledky. V horizontu několika desítek let se tato situace může s jiným etnikem opakovat. Je třeba poučit se a usilovat o to, aby pod vnějším tlakem nedošlo k podobnému vnitřnímu selhání společnosti.

Cílem je větší intenzita poznávání, jací lidé ve městě bydlí a jaké mají nároky. Homogenita dnešní populace je vnímána jako kvalita i přicházejícími cizinci, je zřejmá hranice přijetí nových obyvatel do společenství, spojená například se stravovacími návyky (pijí pivo a jedí vepřo-knedlo-zelo). Dochází ale k integraci přistěhovalých například i v občanských sdruženích, zapojují se do všech složek života a správy města?

Jaké jsou požadavky na město?

Alarmující je počet zamítnutých žádostí o místo v mateřské školce, který představuje třetinu jejich kapacity a dlouhodobě se tento poměr zhoršuje. Nedává tím společnost najevo, že o tyto děti nestojí? Zdůrazněny byly rovněž specifické potřeby stárnoucí generace. Náhled na skupiny lidí nad šedesát let věku se mění, je potřeba s nimi počítat. Praha také není připravena na řešení otázky sociálního bydlení, vznikají záměry a projekty koncentrace nového sociálního bydlení do určitých lokalit, což by v důsledku vedlo ke vzniku ghett. Odborné práce na téma sociální segregace nacházejí malou odezvu. Problematika bezdomovectví ukazuje jednu z oblastí, ve které by město mělo využívat existující infrastrukturu občanských organizací, namísto vytváření umělých a silových řešení.

Fenomén vylidňování města se projevuje jednak stěhováním rodin z vnitřních čtvrtí města na

okraj města a za hranice správního území, zároveň také statisíce Pražanů vyjíždějí za víkendovou rekreací na chaty a chalupy. Důležité je sledování trendu tohoto jevu, nastupující generace necítí tak silnou potřebu opouštět město a má v důsledku toho větší nároky na aktivity ve městě. Jako příklad využití silného lidského potenciálu byla uvedena akce oživení Smetanova nábřeží v uplynulých pěti sobotách, kde se ukázala možnost (byť nedokonalého) svobodného prostředí.

Strategie a politika

Při tvorbě města by měla být odmytizována role architektů a urbanistů. Nejsou jediní, kdo tvoří město, do procesu je zapotřebí zaangažovat další profese i širokou veřejnost. Participace občanů na rozhodování je nedostatečná. Jednou z příčin je vytváření oddělených funkcí bydlení a práce v okrajových částech města. Lepšímu vztahu občanů a samosprávy by mohly přispět například konzultační hodiny zastupitelů.

Cílem je zpracovat dokument jako nástroj nejen pro politiky. V něm budou vymezeny prioritní oblasti, které projdou veřejnou oponenturou; měl by být sdílený všemi, diskurs by měl být takový, aby rozhodování politiků bylo ve shodě s názory lidí. Přínosem aktualizace strategického plánu by mělo být nastolení nového paradigmatu. Kvalita života jako prioritní pohled se má stát sdíleným tématem všech městských koncepcí, a to i na úrovni městských částí.

Důležité je vytvořit dokument s přímou vazbou na jeho budoucí implementaci. Vztah k institucím je integrální součástí práce na aktualizaci plánu. Veřejnost má úkolovat politiky, roli politiků je plnit službu veřejnosti. Politická reprezentace následně musí přijímat rozhodnutí a jimi pozitivně ovlivňovat život ve městě. Zároveň je důležitá zpětná vazba, aby občané nebyli k konfliktu se samosprávou a neměli pocit, že se nedomůžou spravedlnosti. Otázkou je, zda by v rámci přípravy strategického plánu neměly vzniknout scénáře, aby politici měli relevantní podklad pro své rozhodování. Možná bychom měli mít více strategií.

K dalšímu postupu při tvorbě strategie

Polemiku vyvolala zmínka o strategickém plánu jako "návodu" k městu. Diskutující nevnímají tento plán jako jednoznačný manuál, jak postupovat – to ani nelze s ohledem na nepředvídatelnost vývoje vnějších vlivů a nemožnost obsáhnout všechny aktéry, podílející se na tvorbě urbánního prostředí. Strategický plán je připravován na bázi široké dohody zaangažovaných odborníků, pocházejících převážně z prostředí mimo Útvar rozvoje hlavního města.

V průběhu diskuze se opakovaně ukázalo, že lze jen obtížně rozlišovat mezi silnými a slabými stránkami – řada jevů může být silnou i slabou stránkou zároveň a tyto odlišné pohledy nelze přehlížet.

Při zpracování strategického plánu bude důležité použití správného jazyka. Strategické plány středoevropských metropolí jsou si verbálně velmi podobné. Je důležité najít takové směřování, které Pražané i jejich politická reprezentace budou umět vzít za své. Nedílnou součástí strategie by pak měly být požadavky na konkrétní nástroje. Pro dobrou zpětnou vazbu má být strategický plán oponován také těmi, kdo v problematice Prahy nejsou nijak zainteresováni, například odborníky ze zahraničí.